

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
ÖZET	9
İÇİNDEKİLER	11
TABLolar DİZİNİ	17
KISALTMALAR	19
GİRİŞ	21

BİRİNCİ BÖLÜM

EŞİTLİK DÜŞÜNCESİNDE KADININ KONUMU VE KADINA YÖNELİK AYRIMCILIK

I. EŞİTLİK DÜŞÜNCESİNİN FELSEFİ ARKA PLANI	27
A. Antik Yunan'da Eşitsizlikçi Toplum	28
B. Helenistik Dönemde Eşitlik Üzerine.....	33
C. Roma'da Eşitlik Öğretisi	34
D. Orta Çağ Felsefesinde Eşitlik Anlayışı	36
E. Doğal Hukuk ve Eşitlik Arayışı	39
II. EŞİTLİK VE AYRIMCILIK KAVRAMLARI	43
A. Eşitlik Kavramı	43
1. Eşitlik Türleri	49
a. Şekli Eşitlik	49
b. Maddi Eşitlik	53
c. Sonuçlarda Eşitlik	57
d. Fırsat Eşitliği	62
B. İnsan Onuru (Eşitliği)	67
C. Hak, Adalet ve Eşitlik	72
D. İlgili Kuramlar	75
1. Adalet ve Eşitlik Kuramları	76
a. Faydacı Kuram	76
b. Dağıtıcı Adalet Kuramları	79
i. Ronald Dworkin'e Göre Adalet ve Eşitlik	79

ii. John Rawls'dan "Bir Adalet Kuramı"	81
a) Fırsat Eşitliği İlkesi	84
b) Fark İlkesi	85
E. Eşitlik İlkesi	86
F. Ayrımcılık	90
1. Önyargı ve Ayrımcılık	96
2. Ayrımcılık Türleri	99
a. Doğrudan Ayrımcılık	99
b. Dolaylı Ayrımcılık	106
c. Çoklu Temelde Ayrımcılık	113
d. Makul Uyumlaştırma Yapılmaması	117
3. Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı	121
4. Türk Hukukunda Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı	124
a. Anayasa'da Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı	124
b. Bireysel İş Hukukunda Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı	137
c. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nda Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı	141
d. Türk Ceza Hukukunda Ayrımcılık Yasağı	147
5. Pozitif Ayrımcılık İlkesi	150
6. Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık	155

İKİNCİ BÖLÜM

KADIN EMEĞİ VE ÇALIŞMA YAŞAMINDA KADININ KONUMU

I. GENEL OLARAK	161
II. KADININ KONUMUNA DİNİ VE KÜLTÜREL BAĞLAMDA BAKIŞ	162
III. TARİHSEL SÜREÇTE KADININ KONUMUNA BAKIŞ	165
A. İlkel Devirden Orta Çağa Kadına Biçilen Roller	165
B. Aydınlanma Dönemi ve Doğal Hukuk Perspektifinde Kadının Konumu	172
IV. FEMİNİST PERSPEKTİFTEN KADININ KONUMUNA BAKIŞ	177
A. Feminizm Üzerine	177
B. Feminizm Dalgaları	183
V. ÇALIŞMA HAYATINDA KADIN	190
A. Genel Olarak	190
B. Sanayi Devrimi Öncesi	193
C. Sanayi Devriminden Sonra	195
D. Türk Toplumunda Kadının Çalışma Yaşamına Katılımı	201

VI. TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE ÇALIŞMA HAYATI	207
VII. SOSYAL POLİTİKALARLA İLİŞKİLİ OLARAK KADININ ÇALIŞMASI	212
VIII. CİNSİYETE DAYALI MESLEKİ AYRIMCILIĞI AÇIKLAYAN TEORİLER	217
A. Neo-Klasik Teori ve Ayrımcılık	218
B. İstatistiksel Ayrımcılık Teorisi	221
C. Kurumsal İktisat ve Ayrımcılık	223
D. Feminist İktisat ve Ayrımcılık	225
E. Diğer Ayrımcılık Teorileri	227
IX. ÇALIŞMA HAYATINDA CİNSİYET AYRIMCILIĞI	230
A. Genel Sebepler	230
B. Kadınların Çalışma Yaşamında Karşılaştıkları Zorluklar	233
1. Ayrışma	234
2. Dışlama	236
3. Cam Tavan Sendromu	236
4. Kraliçe Arı Sendromu	238
5. Sızdıran Boru Hattı Metaforu	239
6. Diğer Durum ve Zorluklar	240
a. Cam Uçurum	240
b. Tokenizm	242
c. Cam Yürüyen Merdiven	244
d. Cam Duvar	245
e. Yapışkan Zemin	246
f. Cam Kapı	247
C. Cinsel Taciz ve Psikolojik Taciz (Mobbing)	247
1. Cinsel Taciz ve Cinsiyetçi Taciz	248
2. İş Yerinde Psikolojik Taciz (Mobbing)	260
D. Aile İçi Şiddetin Çalışma Yaşamına Etkisi	275
E. Yapay Zekâ ve Kadına Yönelik Ayrımcılık	279

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KADINA YÖNELİK AYRIMCILIĞI YASAKLAYAN DÜZENLEMELER VE UYGULAMALAR

I. GENEL OLARAK	285
II. ULUSLARARASI HUKUKTA ÇALIŞMA HAYATINDA KADIN	289
A. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi	291
B. Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi	292

C. Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi	295
D. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	295
E. Avrupa Sosyal Şartı.....	299
F. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme (CEDAW) ve İhtiyari Protokol	305
1. Sözleşmenin Tarihsel Gelişimi	305
2. Sözleşmenin Mahiyeti ve Önemi	308
3. Eşitlik ve Ayrımcılık Yasağı Bakımından CEDAW	309
4. Sözleşmenin İçerdikleri.....	311
5. Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi	319
G. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)	323
1. Örgütün Kuruluşu ve Kadının Çalışması.....	323
2. ILO ve Kadın-Erkek Eşitliği	331
3. Kadının İşgücünü Korumayı ve Geliştirmeyi Konu Alan ILO Belgeleri.....	335
a. 1951 tarih ve 100 sayılı Eşit Ücret Sözleşmesi	335
b. 1958 tarih ve 111 sayılı Ayrımcılık (İş ve Meslek) Sözleşmesi	339
c. 1981 tarih ve 156 sayılı Aile Sorumlulukları Olan İşçiler Sözleşmesi.....	341
d. 2000 tarih ve 183 sayılı Kadının Doğum ve Doğum Sonrası Çalışması Hakkında Sözleşme	343
e. 1948 tarih ve 89 sayılı Yeniden Gözden Geçirilmiş Gece Çalışması Sözleşmesi ve 171 sayılı Gece Çalışması Sözleşmesi	345
f. 1935 tarih ve 45 sayılı Yer Altı İşlemlerinde Kadınların Çalıştırılması Sözleşmesi	347
g. Diğer Sözleşmeler	349
H. Avrupa Birliği'nde Eşitlikçi Mevzuat ve Politikalar	350
1. Eşitlik Politikalarına İlişkin Gelişmeler	350
2. Temel Haklar Şartı'nda Kadın-Erkek Eşitliği.....	359
3. Kadın-Erkek Eşitliğine İlişkin Direktifler	363
III. TÜRK HUKUKUNDA ÇALIŞMA YAŞAMINDA KADIN-ERKEK EŞİTLİĞİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER VE AYRIMCILIK YASAĞI	401
A. Anayasa'da Bulunan Düzenlemeler.....	401
B. Bireysel İş Hukukunda Kadın-Erkek Eşitliği ve Ayrımcılık Yasağı.....	407
C. İş İlişkinin Farklı Aşamalarında Kadın-Erkek Eşitliği ve Ayrımcılık Yasağı	412
1. İşe Almada Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı	412

a. Ayrımcı İş İlanları	418
b. İşe Almada Aranan Şartlar ve Kullanılan Kriterler	423
2. İş İlişkisinin Devamı Sırasında Ayrımcılık Yasağı.....	427
3. Ücret Açısından Eşitlik ve Ayrımcılık Yasağı	430
4. Çalışma Koşullarında Ayrımcılık Yasağı	432
5. İş İlişkisinin Sona Ermesinde Ayrımcılık Yasağı	441
D. Kamu Hizmetine Girişte Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı	443
IV. TÜRK KAMU POLİTİKALARINDA VE PROGRAMLARINDA KADIN ÇALIŞAN	448
A. Ulusal Kalkınma Planları ve Yıllık Program.....	448
B. Ulusal İstihdam Stratejisi	455
C. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı	460
SONUÇ	465
KAYNAKLAR.....	475

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1.	Kadınların İş Yaşamında Karşılaştıkları Engeller (Karşılaştırma).....	234
Tablo 2.	Literatürde Mobbingi Açıklamak İçin Kullanılan Kavramlar ve Tanımlar.....	262
Tablo 3.	Kadın, Hedefler	455
Tablo 4.	Temel İşgücü Göstergeleri, 15+ Yaş, 2023, 2024	456
Tablo 5.	Temel İşgücü Göstergeleri, 15+yaş, 2014-2023 (%).....	459
Tablo 6.	Dünya Ekonomisine ve İşgücüne İlişkin Temel Göstergeler (Kadın), 2020-2025	459